

ביאור הדף מסכת שבועות דף ט"ו

לעיל התבאר שכדי להרחיב את העזרה ואת העיר ירושלים צריך מלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד, ובשתי תודות, ובשיר, ובית דין מהלכים, ושתי התודות אחריהן, וכל ישראל אחריהם.

ושאלה הגמרא מה המקור לדברי המשנה שצריך את כל אלו כדי להרחיב את העזרה. וביאר רב שימי בר חייא שנאמר בפסוק "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, וכן תעשו". ומשמע שאם תרצו לעשות לדורות, תעשו כסדר הזה, שאז היה את משה שהיה דינו כמלך והיה גם נביא, והיה את אהרון שהיה כה"ג.

הקשה רבא ששינו במשנה שכל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן, אבל כלים שנוספו במקדש מכאן ואילך עבודתן מחנכתן. ומדוע לא אומרים שצריך למשחן כמו שמשח משה, שהרי נאמר "וכן תעשו".

ועונה הגמרא שמדייקים זאת מהפסוק "וימשחם ויקדש אותם", שמשמע שדווקא אותם במשיחה אבל לא לדורות במשיחה.

ושואלת הגמרא שאולי כוונת הפסוק שאותם הכלים שמשח משה מתקדשים במשיחה, אבל לדורות מתקדשים או במשיחה או בעבודה, ומהיכן לנו שרק בעבודה הם מתקדשים.

ותירץ רב פפא שנאמר בפסוק "אשר ישרתו במ בקדש", ורואים שהכתוב תלה את קדושת הכלים בעבודה ממש.

שואלת הגמרא אם כך מדעו נאמר בפסוק "אותם", על הכלים שעשה משה, שרק הם במשיחה, הרי נאמר "אשר ישרתו במ בקדש", וכבר לומדים משם שהם בעבודה ולא במשיחה.

ועונה הגמרא שלולי שהיה מיעוט בכלים שעשה משה "אותם במשיחה" היינו חושבים שלדורות צריך גם משיחה וגם בעבודה, כי נאמר "וכן תעשו", ולכן מיעטה התורה "אותם במשיחה" ולא לדורות במשיחה.

במשנה התבאר שאחד מהדברים שצריך כדי לקדש את העזרה זה שתי תודות. ומביאה הגמרא תנא שאומר ששתי תודות שאמרו הכוונה ללחמי התודה, ולא לבשר התודה.

וביאר רב חסדא שהמקור לכך הוא מהפסוק בנחמיה "ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין מעל לחומה", וממה שקראו התודות "גדולות" מוכח שמדובר על לחמי החמץ שהם הגדולים שבלחמי התודה, כי אם הכוונה שהם ממין גדול וכלומר פר, היה צריך הפסוק לומר פרים, ולא תודות, ואף לא יתכן שהכוונה לקרבן שהוא בהמה גדולה יותר, כי אין חשיבות כלפי השמים בגודל הקרבן שהרי נאמר בפסוק לגבי עולת בהמה "אשה ריח ניחח", וגם לגבי עולת העוף נאמר "אשה ריח ניחח", ואף לגבי מנחה נאמר "אשה ריח ניחח", ולמדנו מכאן שקרבנו של המרבה והממעיט שווים, ובלבד שיכוין את לבו לאביו שבשמים.

ומזה מוכח שמדובר על לחמי התודה, שהם באמת גדולים מלחמי החמץ, שהרי שינו במשנה שלחמי התודה היו עשויים משתי איפות, שבכל איפה שלושה סאין כך שהם שישה סאין מדבריות, אלא שבמידה הירושלמית הם חמישה סאים. ומאיפה אחת היו מכינים שלושה מינים, חלות, רקיקים, ורבוכה, עשרה מכל אחד ובסך הכל שלושים חלות, ומהאיפה השנייה עשרה חלות חמץ כך שחלות החמץ היו גדולות פי שלושה מחלות המצה, ולכן הם נקראות "גדולות".

אמר רמי בר חמא שאין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה, והטעם הוא שכפי שירושלים התקדשה בדבר הנאכל בה, וכלומר בלחמי התודה, כך גם העזרה מתקדשת בדבר הנאכל בה.

ושואלת הגמרא שהרי לחמי תודה נאכלים אף בעזרה כמו שאר ירושלים, ומדוע שצריך לקדש דווקא בשירי מנחה. ועונה הגמרא שכוונת רמב"ח שכפי שירושלים מתקדשת בדבר שאם יוצא ממנה נפסל, כך גם העזרה מקדשת רק בדבר שאם יוצא ממנה נפסל, ותודה אינה נפסלת אם יוצאת מהעזרה עד

שלא תצא מירושלים, ולכן צריך לקדש את העזרה דווקא בשיירי מנחה, שאם הם יוצאים מהעזרה הם נפסלים.

עמוד ב'

ושואלת הגמרא אם לומדים מקידוש ירושלים לקידוש העזרה, מדוע לא לומדים לגבי קידוש העזרה שיהיה דווקא בלחמי חמץ, כמו שקידוש ירושלים היה בלחמי החמץ שבתורה. ועונה הגמרא שוודאי ששירי מנחות אינם חמץ, כי המנחות אינם באות חמץ.

אך מקשה הגמרא שאולי מה שנאמר שמקדשים בשיירי מנחות הכוונה שהחמיצו את אותם שיירי המנחות, ועונה הגמרא שלא יתכן שהחמיצו את שיירי המנחות, שהרי נאמר "לא תאפה חמץ, חלקם" ואמר ריש לקיש שלומדים מכאן שאפילו את חלקם של המנחות לא תאפה חמץ.

ושואלת הגמרא שאולי באמת מקדשים את העזרה רק במנחת חמץ, ובאמת אפשר לקדש רק במנחת שתי הלחם הבאה בשבועות שהיא המנחה היחידה שבאה מהחמץ, והאופן היחיד שאפשר לקדש את העזרה הוא רק בשבועות.

ועונה הגמרא שאי אפשר לקדש את העזרה בשתי הלחם, כי הם באים ביום טוב של שבועות. וממילא אם בנו את העזרה ביום שלפני שבועות, הרי באותו היום שתי הלחם עוד לא הוקדשו למנחה, כי הם מתקדשים רק עם שחיטת הכבשים ביום טוב של שבועות עצמו.

ואי אפשר להמתין יום אחרי סיום הבנייה ולקדש את העזרה למחרת ביום טוב, כי צריך קידוש בשעת הבנייה. ואי אפשר לבנות ביום טוב כי אין בניין בית המקדש דוחה יום טוב.

ואף אי אפשר להשלים את הבנייה למחרת יום טוב כי אז שתי הלחם יפסלו בלינה. ואי אפשר להשלים את הבנייה בלילה של מוצאי יום טוב קודם חצות כשעדיין שתי הלחם מותרים באכילה, כי אין בניין בית המקדש בלילה.

וכפי שאמר אביי מנין שאין בנין בית המקדש בלילה שנאמר "וביום הקים את המשכן", ומשמע שביום מקימו ובלילה אין מקימו.

במשנה התבאר שמקדשים את העזרה בשיר. ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת ששיר של תודה בכנורות ובנבלים ובצלצלים על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים, ואומר את הפרק בתהילים "ארומך ה' כי דליתני וגו', ושיר של פגעים ויש אומרים שיר של נגעים.

ומבארת הגמרא שמדובר על השיר יושב בסתר עליון, שיש שקראו לו שיר של נגעים כי נאמר בו "ונגע לא יקרב באהלך", ויש שקרה לו שיר של פגעים שנאמר בו "יפול מצדך אלף".

וממשיכה הברייתא שהוא אומר מ"יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן עד "כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך", וחוזר ואומר "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ה' מה רבו צרי" עד "לה' הישועה על עמך ברכתך סלה".

ומספרת הגמרא שרבי יהושע בן לוי היה אומר את הפסוקים הללו קודם שהיה הולך לישון. ותמהה הגמרא שהרי אמר ר' יהושע בן לוי עצמו שאסור להתרפאות בדברי תורה. ועונה הגמרא שמה שאמר ריב"ל זה דווקא להתרפות, אבל לומר פסוקים כדי להגן מן המזיקים מותר.

ואומרת הגמרא שמשמע מכאן שהאיסור שעליו דיבר ריב"ל הוא רק שיש לאדם מכה והוא לוחש עליה פסוקים לרפותה, ומקשה הגמרא שבאופן כזה זה חמור יותר מסתם איסור, אלא אין לו חלק לעולם הבא וכפי ששינו במשנה הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא, ולכן לא יתכן שעל זה אמר ריב"ל שזה אסור ותו לא.

ועונה הגמרא שמה שנאמר במשנה שאין לו חלק לעולם הבא זה רק באופן שרוקק על המכה, אך בלא שרוקק אמנם אסור ללחוש אבל יש לו חלק לעוה"ב.

במשנה התבאר שכשמקדשים את העזרה בית דין מהלכים ושתי התודות אחריהן. ומדייקת הגמרא שמשמע שהבית דין הולכים לפני הלחמי תודה. ושואלת הגמרא שהרי נאמר בפסוק בנחמיה "וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה", וכלומר שהלכו אחרי הלחמי תודה.

ועונה הגמרא שכוונת המשנה לומר שבית דין מהלכים, ושתי תודות מהלכות, ובית דין אחריהם.

ומביאה הגמרא שנחלקו רבי חייא ורבי שמעון כיצד מהלכים עם לחמי התודה. לדעת אחד מהם מהלכים עם שני החלות יחד זו בצד זו בשורה אחת, ולדעת השני מהלכים עם החלות אחת אחרי השנייה.

ואומרת הגמרא שלדעת הסובר שהחלות מהלכות בשווה, החלה הפנימית שהוזכרה במשנה היא זו שבצד החומה, והחלה החיצונית היא זו שבצדה השני של החלה הפנימית. ולדעת הסובר שהם מהיו מהלכות אחת אחרי השנייה החלה שנקראה במשנה החלה הפנימית היא זו שקרובה יותר לבית דין, והחיצונית היא זו שאחריה.

ושואלת הגמרא על מה שנאמר במשנה שהחלה הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת, שאמנם לדעת הסובר שהחלות היו מהלכות אחת אחרי השניה, מובן שהפנימית נשרפת כי כשהיא נכנסה לעזרה החדשה עדיין לא היו בעזרה החדשה שתי חלות, ולכן היא נפסלת, ורק השנייה נאכלת.

אבל לדעת הסובר שהחלות היו מהלכות זו בצד זו, נמצא ששתיהם נכנסו יחד לעזרה החדשה, ומדוע החיצונה נאכלת והפנימית נשרפת.

אך אומרת הגמרא שאף לדעת הסובר שהיו מהלכות אחת אחרי השנייה קשה, כי כדי לקדש את העזרה צריך לדעה אחת את כל התנאים הכתובים במשנה וממילא צריך ב' חלות ולא מספיקה חלה אחת, ובזמן שרק הראשונה נכנסה העזרה עוד לא קדשה, ורק אחרי ששניהם בפנים העזרה קדשה.

ואף לדעה שמספיק אחד מכל הדברים הכתובים במשנה כדי לקדש את העזרה, מכל מקום ב' החלות נחשבים כדבר אחד, ואם מקדשים בהם צריך ששני החלות יכנסו לעזרה, ולא רק אחת מהם.

ולכן אמר רבי יוחנן שמה שאחת מהם נאכלת ואחת נשרפת היא על פי נביא ואין טעם בדבר.